

Օ Ր Ա Թ Ե Ր Թ

ԳԻՆ 10 ՓՐՅ

Մ. Ա. Ջ. ԻՆ ՏԱՐԻ 1873. ԺԵՄԱԶԻԼ ԱՆՐԻ 3.

ՇԱԲԱԹ 11 ՕԳՈՍՏՈՍ 1873

Ն. Տ. ՕԳՈՍՏՈՍ 23

131

Երկու շաբթի օրու ընէ 'ի վեր թերթի հրատարակեցինք. անանկ ասան մը ազգին մէջ մեծ խնդիր մը կը յայտարարուի:

Գործերնիս ըստ բաւականին կարգաւորեցինք, եւ այսօր կուգամք մեք վերստին մեր կարծիքն ասպարէզը ետեւում. ամեն թերթի շատ բան գրեց այս շաբթու, մեք բաւական մտիկը ինչքնքն գիրենք, քիչ մ'ալ մեք գրեմք որոշ անոնք մտիկ ընեն մեզ:

Մանաւանդ մեր Մեծ. ընթերցողներն չեք գիտէ՞ք, թէ ինչպիսի շատ տեղական կամ քաղաքական լուրեր տալու չեմք. այսօր աւելի զգոյշ լինով պիտի լեցնենք մեր լրագիրն, հետեւաբար լուր ուզողն միայն այսօր թող ուրիշ թերթ կարդայ. յաւորդ թուով դարձեալ լուրով լեցուն կը հրատարակենք թերթերնիս:

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՕՐՈՒՄԸ ԽՆԴԻՐՆ ԻՆՉ Է

Ս. Պատրիարքին վերջին ուրբաթ օր տուած հրատարականն բոլոր այլապէս հասարակութիւնն զարմացուցած է ինչո՞ւ համար:

Քանի մը ամիսէ 'ի վեր անհամաձայնութիւն մը կը գտնուէր Ս. Պատրիարք Հօր եւ Բաղ. ժողովոյն մէջ, որոյ պատճառն այնպէս կը խօսուէր որպէս թէ՛ Բաղ. ժողովոյն անդամք չեն ուզեր Ս. Պատրիարքին կարծիքն յարգել եւ ամեն խնդրոց մէջ կը հակառակին իրեն:

Մէկ քանի լրագիրներէ զատ, մասնաւորներէ ոմանք ալ այնչափ իրենց ելած ու նստած տեղերը այս առարկութիւնը կը յեղյոյնէին Բաղ. ժողովոյն անդամոցը, մանաւանդ փափաղեան եւ Քրիստոստուր էֆէնտիներու համար, որ ամեն ոք սկսաւ իրամար գայրոյթ մը զգալ ատենդ գէտ, եւ այնպէս կը կարծուէր թէ՛ Ս. Պատրիարքին հրատարական տարուն բուն պատճառն ալ այս է, որմէ ոմանք իսկ զօրութիւն առնելով սկսան քարոզել թէ՛ երբ փափաղեան եւ

Քրիստոստուր էֆէնտիները Բաղ. ժողովոյն անդամակցութենէն հրատարական անհամաձայնութիւն կը վերնայ եւ Ս. Պատրիարքը կրնայ իր ժողովոյն հետ գործել ազգին օգտակար ըլլալու եղանակաւ:

Սակայն Ս. Պատրիարքին հրատարակելու իրաց այս վիճակը բոլորովին տարբեր ներկայացուց, որմէ բացայայտ կը տեսնուի թէ՛ իր հրատարական տակուն պատճառը ոչ արդի Բաղ. ժողովն եւ ոչ անոր այս ու այն անդամն է, այլ թիւնն եւ եկեղեցականութեան արդի վիճակն են:

Ս. Պատրիարքը կրտէ թէ՛ չորս տարի պաշտօն վարեցի, եւ կը յուսայի թէ ազգին ինձմէ ունեցած ակնկալութիւնները կրնայի պսակել, սակայն գործ մը չը կրցայ գործել, ուստի յուսահատած եմ ազգին այս վիճակէն եւ կը հրատարկուի:

Միայն այսչափ չէ:

Ս. Պատրիարքը կրտէ թէ՛ երեսուխոսանութիւնն ալ գործ մը չէ գործած եւ ունայն նիտուերով ժամանակ անցուցած է. նախորդ Բաղ. ժողովն ալ գործ մը չէ գործած, արդի հրատարակալ Բաղ. եւ կրօն ժողովներն ալ գործ մը չեն գործած, այժմեան բոլոր ազգային ուրիշ ստորակարգ եւլ ժողովներն ալ գործ մը չեն գործած. ինչու. — անոր համար որ արդի սահմանադրական դրութիւնն զիրենք կապած ու կաշկանդած է եղեր:

Շատ լաւ է, ինչ ընելու է:

Ս. յգ. չքսէր Ս. Պատրիարքն, որ խրդրոյն լուծմանն համար էն առաջին փընտրուած բանն է:

Ս. յս տողերը այն անձանց ուշադրութեանը կը յանձնեմք, որ Ս. Պատրիարքին հրատարականին պատճառը ըստ քմաց խնդրախնդրով, այս ու այն անձը պատճառ յոյց կուտան: Եթէ Ս. Պատրիարքն ըսէր թէ՛ Քրիստոստուր եւ փափաղեան էֆէնտիներու հետ չեմ կրնար գործել, եթէ միայն ըսէր թէ՛ արդի Բաղ. եւ կրօն. ժողովոց հետ չեմ կրնար համաձայնիլ, այդ խնդիրն զիրեն էր լուծել. բայց այսպէս չքսէր

Նորին Սրբաշնութիւնն, որով կը հասկըցրէ թէ՛ այդ ժողովականաց տեղ որոնք ալ ըլլան, չը պիտի կրնայ համաձայնիլ իրենց հետ, քանի որ սահմանադրական արդի դրութիւնն փոխուած չէ:

Ս. յս է ահա օրուան խնդիրն, երեսուխոսանք Հայոց եւ ժողովուրդ, խնդիրը Բաղ. ժողովոց կամ փափաղեանի խրդիր չէ, խնդիրը Սահմանադրութիւնն վերցրնելու կամ Ս. Պատրիարքին ուղածին համեմատ վերաքննելով գործադրելու խնդիր է, որոյ համար թող չեղան սել թէ՛ ազգը ոչ թէ՛ իր սահմանադրութիւնն իր Պատրիարքին համաձայնեցրնելու, այլ իր Պատրիարքն սահմանադրութեան համաձայնեցրնելու պարտաւոր է:

Օրէնքն ալ այս է, արդարութիւնն ալ այս է, բանականութիւնն ալ այս է:

Երեսուխոսանութեան քննիչ յանձնաժողովը կը լսեմք որ այս կէտն արդէն ուշադրութեան առնելով հարկ չէ հանարած Ս. Պատրիարքին հրատարականին բերանացի պատճառաբանութիւնը լսել. քանի որ բոլոր է, հրատարակելին մէջ մանրամասնաբար բացատրուած են իւր պատճառաբանութիւնքն:

Ճշմարիտ է այս, քանզի Ս. Պատրիարքը բացարձակապէս յայտնած է թէ՛ կամ սահմանադրական արդի դրութիւնն փոխուելու է, կամ իրեն թող տրուելու է որ պատրիարքութենէ հրատարի. խօսք մը որոյ միջինը չիկայ, եւ 'ի սէր ազգին հրատարականդ ետ սու չը կրնար ըսուիլ:

Մանր է այս խնդիրն, եւ ասոր դիւրին կերպով լուծուին երեսուխոսանական ժողովոյն խոհականութենէն միայն կախեալ է, որ չեմք պիտեր թէ սահմանադրութիւնն Ս. Պատրիարքին պիտի զոհ տայ թէ Ս. Պատրիարքը սահմանադրութեան:

Սակայն մի՞թէ իրաւացի է Ս. Պատրիարքին արդի սահմանադրական դրութենէն յուսահատիլ. այդ կուղենք քննել յաջորդ թուով:

Ժողովուրդն ԱՊՐՈՒՆԱԲՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Ամեն անձ գիտէ թէ այսօր երկու կուսակցութիւն կայ ազգին մէջ շարժող. պատրիարքեան եւ հակապատրիարքեան:

Կիմանամք որ ասոնց սուաշինն ըսկսած է հանրագրութիւն մի ստորագրել տալ զայս ու այն համոզելով ընդհ. ժողովոյ ներկայացնելու համար, որոյ ի մասան այն է թէ՛ Ս. Պատրիարքին հրաժարականն չընդունուի, իսկ ընդհակառակը՝ ֆաղ. ժողովոյն հրաժարականն ընդունուի:

Հակապատրիարքեան կուսակցութիւնն իմանալով այս, սա ալ կը լսենք որ սկսած է ՚ի նպատակ ֆաղ. ժողովոյ հանրագրութիւն մը ստորագրել նոյն պէս ընդհ. ժողովոյ ներկայացնելով խնդրելու համար, որ ֆաղ. ժողովոյն հրաժարականն չընդունուի:

Կարծեմք մարդ չը սրտմտիր մեզ դէմ երբ ամեն նկատում մէկդի թողով բացարձակ արդարութեամբ խօսիմք եւ ըսեմք թէ՛ այս երկու կուսակցութիւնք ալ ապօրինաւոր վարմանց մէջ կը գրանուին իրենց այդ ձեռնարկութեամբ որ ուրիշ բան ըսել չէ՛ եթէ ոչ ընդհ. ժողովոյն ազատ որոշմանն վրայ տիրել կամ ազդեցութիւն բանեցնել:

Ս. Պատրիարքն հրաժարական արձեռնի ժամանակի եւ խնդրոյ մէջ. երեսփոխանական ժողովն լսեց այդ երկուքն ալ եւ նկատողութեան առնելով իրենց հրաժարականներն, խնդրին յանձնեց յանձնաժողովոյ մը որ երկոցունց կողմանց հրաժարականներուն պատճառներն ալ արդարութեամբ քննելով տեղեկագիրն ընդհ. ժողովոյն մատուցանել, որպէս զի ըստ այնմ ասոնց հրաժարականն ընդունուի կամ մերժուի:

Հետեւաբար այսօր քանի որ ոչ ոք գիտէ՛ կամ լաւ եւս է ըսել, քանի որ օրինաւորապէս յանցաւորն կամ անպարտը ճանցուած չէ եւ քանի որ ոչ ոք գիտէ թէ ընդհ. ժողովն այդ երկու կողմանց որուն հրաժարականն պիտի ընդունի եւ որունը մերժէ, երեւ հանրագրութիւն հաւքել եւ երեսփոխանական ժողովոյն ներկայանալով ըսել թէ՛ այս ինչին հրաժարականն պիտի ընդունին բայց այն ինչին հրաժարականն պիտի չընդունին, ասիկայ բացարձակապէս ընդհ. ժողովոյն բեր է թէ՛ դուն իբրեւ ժողովրդին օրինաւոր ներկայացուցիչը իրաւունք չունիս ինքեմն որոշում մը ընել, ասիկայ բացարձակապէս երեսփոխանաց ըսել է թէ՛ դուք մեր (իարու մանապի) ներն էք, որ ո՛ր մ ուզեմք հոն կը դարձնենք զձեզ, իկայ բացարձակապէս լսել է թէ՛ ժողովրդը արդարութիւն լիսուս չուր, սլ ըսուաւն է որ այս կամ այն ան լր արձեռն չը չի կրնա չի կրնա:

Բնաւ սահմանադրական ժողովուրդ մը օրինաց հակառակ այսպիսի քայլ մը առնուլ չընդունիր:

Ուսումնական երիտասարդք, ձեզ կըսեմք, իմաստակութիւնն ստակ չընելու քաւ է որչափ ժամանակ օրէնք ու իրաւունք թիւր մեկնուեցան ազգին մէջ. այս ԱՅ տարի է տակաւին չը սովորեցանք թէ՛ ինչ ըսել է օրէնք, թէ ի՞նչ ըսել է սահմանադրականութիւն, թէ ինչպէս պէտք է յարգեմք օրէնքը. մի հաւատաք ձեզ առաջնորդող այն շարժաններուն, որոց բերանն օրէնք ու իրաւունք բառերը փոխփոխակի կը դառնան, բայց բնաւ դազաւոր չունին ասոնց նշանակութեանը վրայ. այդ տեսակ անձինք վարձեալ մշակներ են. մի խաբուիք իրենց զի մեզք է ձեզ, մեզք է ազգին եւ մեզք է ձեր ու ձեր դատակաց ապագային:

Մեր գիտցած սահմանադրականութիւնը տարին անգամ մը Հիւնքեար իսկէնսիի դաշտը ակեցցէ սահմանադրութիւն, պոռալը չէ, այլ այն է, որ ժողովուրդը պարտի իր ազգային գործոցը նկատմամբ ամէն որոշում իր երեսփոխանութեանն սպասել, եւ յարգել զամենայն զոր ինչ կ'որոշէ նա, աւանց բաւանալու կամ միջամտելու անոր որ եւ է գործառնութեանցը:

Ասոր հակառակ զձեզ խրատողներ բարեկամ չեն ազգին. ստակացէք իրենցմէ, զի օրինաց դուակ չեն նորա:

Վազել երեսփոխանութեան վրայ եւ ըսել թէ՛ այս ինչ մարդուն հրաժարականը պիտի ընդունին կամ չընդունին:

Ինչ գիտես թէ՛ այդ ժողովն ինչ պիտի ընէ, ինչ գիտես թէ՛ կատարուած քննութիւնն ինչ պարտաւորութիւն կը դնէ այդ ժողովոյն վրայ այնպէս վարվելու համար, եւ միթէ յանցաւոր սանպարտն դուն պիտի քննես եւ ըստ այնմ հրամայես:

Այս տողերը անենայն անկողմնակալութեամբ դրելով, բոլոր ողջամիտ ազգային ու շաղկապութեանը կը յանձնեմք, յուսալով որ կ'զգուշանան ասոր ու անոր ապօրինաւոր խորհրդոցն գործիք ըլլալէ:

Մենք այսպիսի դիտողութիւն մ'ալ անցնուլ օր օրինք յայտարարութիւններ ցրուելուն նկատմամբ, զի ազգին օգուտն ու օրինաւորութիւնը հարկ կը դրնեն որ ժողովուրդը չը միջամտէ ազգային հանրական խնդրոց քանի որ ունի իր երեսփոխանութիւնն, եւ անոր վրայ բնաւ տղղեցութիւն չը բանեցրնէ:

Ահա այսօր ալ այսպէս կը գրեմք, իսկ մեր այս օրինաւոր դրութեանն չը հասկըցողներուն հետ ալ, հասկըցնելու ուրիշ եղանակաւ կը խօսիմք, եւ ստուգիւ կը հասկընան այն ատեն:

Կիմանամք թէ ֆաղ. ժողովը համարատուութեան պատրաստութիւն կը տեսնէ, որպէս զի կարենայ իւր պաշտօնալսելութեան համարը քիչ ասեղնէն ընդհ. ժողովոյ ներկայացնել իր նաւոր:

Կերպով, որոյ հոմար ֆաղ. ժողովոյ մէջ քանի տուժարները Ղալաթիոյ խորհրդատուները վտակադրուելով, Պատրիարքարանը պրագիրներէն ոմանք անդուլ եւ հազմեպիւ կաշխատին պէտք եղած գրութիւններն կարելի եղածին չափ շուտով լինընելու եպատակաւ:

Սակայն պատրիարքեան կուսակցութեանն ոմանք հարկաւ սխալ տարածանութեանն լսելով, այնպէս հասկըցած են որպէս թէ՛ Փափաղեան էֆէնտի ֆաղ. ժողովոյ տուժարները իւր տունը տարածէ, հետեւաբար հինգ շաբթի օր ոմանք հանրագրութիւն մը ներկայացուցեր են ֆինիչ յանձնաժողովոյ, խնդրելով որ այդ տուժարները փափաղեան էֆ. ին ձեռքէն առնուին, բայց Յանձնաժողովը պատասխանել է թէ՛ այդպիսի խնդրագիր մը, եթէ ճշմարիտ եւ իրաւացի ալ ըլլայ պարունակութիւնը, երեսփ. ժողովոյ պէտք է ներկայացուի եւ ոչ իրենց յուսելով թէ՛ երեսփ. ժողովը ֆաղ. ժողովը օրինաւոր վարչութիւն կը ճանչէ տակաւին, եւ իրենք իրաւունք չունին աննայց որժոյց խառնուելու:

Ս.յս ալ ուրիշ ապօրինաւորութիւն մ'է ահա:

Անցեալ շաբթու Պատրիարքարանը ցուալի կուլ մը պատահեցաւ:

Օրոգ իր այնպէս ներկայացուց այդ դէպքը, որպէս թէ բոլոր Սամաթիանի թերթերը ալ իրեն արձագանգ ըլլալէ վաստ իրաւունք տուին այդ մաս մը Սամաթիացոց ֆաղ. ժողովոյ անդամները ձեռնարկ համար:

Գ.Ժոխոյ իրաւունք. Սակայն աւելի ցաւալին այն է, որ պատրիարքութեան կուսակցութիւնն ալ Սամաթիացոց խնդիրն իւր ազգային հանրական խնդիր կը ներկայացնէ եւ ֆաղ. ժողովոյն դէմ տեղի ունեցած այդ անպատուութեան այնպիսի կերպարանք մը տալ կը ջանայ, որպէս թէ՛ ազգային ընդհանուր շարժում մ'էր այդ եւ արդարապէս ֆաղ. ժողովոյն դէմ ի գործ դրուելն:

Գատողութիւն մը, որ որչափ անիրաւ այնչափ սղորմելի է:

Սամաթիոյ ողջախոհ հասարակութիւնն ազգին ճանցընելու համար թէ՛ այդ անպատուութեան խորհուրդն ու գործադրութիւնն բոլոր Սամաթիացոց չը վերաբերի, հանրագրութեան մը արտադրած են քանի մը հարիւր անձինք երեսփոխանական ժողովոյ մատուցանելու համար, որով եւ կը խնդրեն որ նոյն անպատուութեան հեղինակներն պատժուին եւ այնպէս չը նկատուին, որպէս թէ Սամաթիոյ ողջախոհ հասարակութիւնը կը ներկայացնեն:

Ս.յս խնդրոյն մէջ զմեզ զարմացնող կէտն այն է թէ՛ ոմանք ինչպէս կոյր զկուրայն կը պաշտպանեն ազգի մը վարչութիւնը ներկայացրեալ անձանց դէմ իրենց պաշտօնաստիղոյն մէջ տեղի ունեցած այսպիսի անարդարանալի դէպք մը:

Եթէ ճշմարտութեան հակառակն
ստիպուի, վայրկեան մը ենթադրենք թէ
մասնաւոր մը Սամաթիացիներն ընդհանուր
ազատեցին: Կրնե՞րք կրնա՞նք ըստ
հասկացողութեան մը ենթադրենք
որոշ իրօք քաղաք ժողովը Սամաթիացուց
էմբարցէ իբրայ անիրաւութեամբ վար-
ած է, դարձեալ այդ գործն ապօ-
նաւորութիւն մի է անարդարանայի,
քաղաք ժողովը դատելու, պատժելու ի-
րաւունք ունեցող մամինն՝ այն է երես-
օտ Սամաթիացիներն կեցած էր. եւ այդ Սա-
մաթիացիք պարտաւոր էին միայն անոր
ընդմեջ:

Սամաթիացիք կարող չեն երեք
ի՞նչ ժողովուրդի մը վարչութիւնը
պահպանող անձինքը իրենց խնդրոյն
մարդատելու եւ դատաւարութելու,
ընդհանուր իրաւունք մը ընդհանուր ազ-
ատեցնելու մարմնոյ մը կը վերա-
դասուի, բայց սահմանադրական իմաս-
տակարար այս տեսակ իրաւունքներէ չեն
անջատուիր:

Ահա դարձեալ կըսենք եւ հարկը
զար անգամ ալ պիտի կրկնենք. օ-
րինքն եւ օրինաւորութիւնը յարգելու սով-
որեալ անանց ասոր վայրենի կը մնա՞ք.
Ի հազած հազուսաներուն չը խաբ-
անք, աղաւթին վայրենի եղած կը-
սենք եթէ չը գիտնա՞ք օրէնքն յարգել-
ութեան կրցի՞նք հասկցնել:

Այսօր Սամաթիացիք ծեծեն քաղ-
աքովը, վաղը իսկիւնտարացիք Պատրի-
արք պաշտօնէ ձգել ուղեն, միւս օր
ուրեք մը գաւառացիներ երեսօտիսա-
կան ժողովոյն վրայ յարձակին, այս
թաղաքի մը քանի մը անձինք միա-
նստ իրենց թաղականները արտաք-
ին խորհրդարանէն. շիտակը ասանկ
համադրականութիւն ասնդարմէտի
ընդմեջ չըլլար:

Բայց յանցանքը որունն է. մենք
ս մասին ահա կըսենք թէ՛ յանցանքը
այդ ժողովոյն էր, որ չը գիտցաւ իւր
սանտութիւնն ի գործ դնել իրեն դէմ
հակադրաց վրայ, եթէ ասանք քա-
ղաք հաղարէ ալ բաղկանային. զի ա-
նք ազգին ընդհանրութիւնը չէին
պահպանել, այլ ընդհանրութեան իշ-
խութիւնը ներկայացնող մարմնոյ մը
սանտութիւնը ու պատիւը կը բռնա-
գրէին:

Ասանկ իշխանական տկարութիւն
ընդ չէ բնաւ եւ միասակար իսկ է:
Մեր նախնիքս 126 թուովը ինչ
ես բաժն եմք, կը կրկնենք դարձեալ
է՛ երբ ազգայինք օրինօք վարվի չեն
զեր եւ մասնաւոր ապստամբութիւն-
ըն իբրեւ ժողովրդական յեղափոխու-
իւններ արդարանայի կը դատեն, այս-
տի յաւալի վիճակի մը մէջ խելացի եւ
ստուաւոր մարդ մը չենք կրնար գրա-
ւոր համարձակի մեր ազգին մէջ պաշ-
տ մը ստանձնել եւ խնամիրաբար
խառնել, զի օրէնք չիկայ սրով յան-
ուորն ու անմեղն, անիրաւն ու ար-
արն, ազգասէրն ու ազգատեսայնյայտ.
ուին, ինչպէս որ արդէն իսկ կը տես-
ենք, որ պատուաւոր եւ խելացի մար-
դի ոչ միայն հեռի կը փախչին ազգա-

յին պաշտօնի անունն լսելէն, այլ խօս-
քըն անգամ չեն ընեն:

Այս տողերը առաւել անոր համար
կը կրկնենք, որ ոմանք վերջին օրերս
սկսած են ամեն բան տարբեր եղանա-
կաւ բացատրել ժողովրդեան, բաւական
է որ կարենան այդ եղանակաւ քաղ. ժո-
ղովը դատաւարութիւն չոյց տալ, վրիսա-
նակ օրինաւորութիւն քարոզելու ժո-
ղովրդեան, որ նորա վրկութեան եւ
բարեկեցութեան միակ միջոցն է:

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

— Կէչէն բերչեմպէ կիւնիւ Նու-
սուֆ իզդէտտին էֆէնտի հաղբէթէրի
քէղալիք Պէյլէրպէյի Սեբայընա աղի-
մէթէ հուզուրու Շահիտէ մերասիմի խօ-
շամէտի իճրա էթտիքտէն սօնրա՝ ան-
տէթէրիտէ Շահը միւշարիլէյհ հազ-
րէթէրի Շիյրի խուրշիտըշանընըն միւ-
րիտա պիւր գըթաւը աղըր իշլէմէլի գա-
տիֆէ էօրթիւ տէրուինտէ օլտուղու
հալտէ եէաի իլէ իթա էյլէմիշ տիր:

— Կէչէն շարչամպա կիւնիւ Մա-
պէյն միւշիւրի Ֆէրիտ բաշա հաղբէթ-
էրի Պէյլէրպէյի սեբայը հիւմաեունա կի-
տէրէք վալիտէ Ռուլթան հաղբէթէրի
թարաֆընտան իրան Շահը հաղբէթէ-
րինէ մերասիմի խօշամէտի իճրա իթ-
միշ, վէ Շահը միւշարիլէյհ տախի ըզ-
հարը մէմնուինիթի աղիմէ էյլէմիշ տիր:

— Ղալթատա քեպլին Նաֆիա
չիրքէթինին պիրինճի իմալթ ու ինչա-
աթըր օլարագ Պէյլիք ատանըն ճիա-
գօնօ նամ մահալտէն շէյպէլի ատաը-
նըն սըրա սէլիլիէր մահալիլի եէք տիկէ-
րինէ բապթ իթմէք իչուն պիր ասմա
քէօրիւ ետարրաճաղը, վէ ինչաթը
մէզքիւրէնին Չաթը շահանէ գալֆաթը
սաատէթու Սարգիս պէյ թարաֆըն-
տան իթիլղամ օլտուղու՝ վէ թարաֆէյն
անագլարընը վազ օլունաճագ մէհալի-
նի շիմօրտէն թանղիմ օլունաճագա պու-
լունտուղունու իշիթտիք:

— Պահրիյէ նէզարէթի ճանիպին
ալէն վաղը օլուն պիր էմըր շէտիա իւզէ-
րինէ տէրունի քէօրիւ իլէ գըզ գուլէ-
սինտէն պօլպալ իշի գավաղընա գատար
իշլէյն բիտտէ գայըզըրը պունտան
պէօյլէ եէլքէն քիւշաա հարաքէթ իթ-
մէյէնէքէր տիր:

Մէմուլ էտէրիզ քի, գայըզըրըն
թէհամմիլիւնէն զիւրտէ միւշթէրի ա-
լընմամաթը վէ ճիւնուն վէ սէրխօշ վէ
ապլ ու ալպեագը եէրինտէ օլմաեանյա-
րըն գաեըզըրը իթմէմէսի տախի նէ-
զարէթի մէզքիւրէ թարաֆընտան շէ-
տիտէն մէն օլունուր:

— Շէհամէթու իրան Շահը հաղ-
բէթէրի ետարընքի բազար վէ ետիտա
ֆէրտաթը բաղար իրթէսի կիւնիւ Բօթի
թարիքի իլէ թէհրանա ալիմէթ իտէ-
նէք տիր:

— Քօլթա հասթալըր թունա սէ.
վահիլի իլէ Բոււմէլի թարաֆըրընտան
քեամիլէն տէֆ օլմուշ տուր: Պունուն
տիկէր թարաֆըրա սիրայէթ իտէմէք:

սիզին միւնտէֆի օլմաթը սօղորու սըհ-
հիւէ մէճիլիսինին վէ խուսուսի իլէ հիւ-
թիւմէթը մահալիլէնին էյ հէր ճիհէթ
ճահտ ու իբրտամ ու հիմմէթէրի սա-
եէսինտէ տիր:

Մէղքիւր խասթէրիկին վիքուաթը
վիէննատա կիւնտէ 30 ա թէնէղլիլ իթ-
միշ օլմալըրա՝ նրմֆընտան զիւրտէ թէս-
քին օլունմուշ տիմէք տիր:

— Խասթէօյտէ իշլէյն վաքուալ-
ըն իտարէսի հազգընտա՝ էհալի թա-
րաֆընտան վազը օլան իշթիքեալէր
պաղըր զաղէթալէրտա կէօրիւլիլէ իտէ-
տէ՝ մէղքիւր իտարէսի պիր հէյէթի միւն-
թազամէ վէ սուրէթի մամլուպիլէ թահ-
վիլ իթմէքլէ էհալիլին հիւտնի թէվէն-
ճիւհիւնի քէսպ իթմէք հազգընտա՝ է-
լան հիշ պիր շէյ օլմատըգտան պաշգա՝
էսկի գայիտէյէ տահա զիւրտէ պիր
թաղ վիլէթ վէրիլիլին կէօրիւլէրուր:

Կէչէն բերչեմպէ աղ շամը սանիլի
12 բատտէլէրինտէ իէմիշ իսկէլէսինտէ
Հասթէօյ վաքօրունուն հարաքէթ իտէ-
նէյի սըրատա Սուտրիալը պիր կէմիճի
պիր պէշ ֆրանգըրը աքէնին թէպտիլի
իլէ պիր տէ պիլէթ իսթէր:

Շէր քէսին մալիմի տիր քի՝ պէշ
ֆրանքըրը ալթուն վէ կիւմիւշիւն ֆիա-
թի 26 զշ 10 բարա տըր: Լաքին պի-
լէթի 23 զշ ա ալմադ իսթէր: Կէմիճի
հէր նէ գատար պու պապտէ քէսպի
քեար իտէր իտէտէ, եալընըրը ըզհարը
թաաճիւպ իտէրէք ալտէթ իթմէքտէ
իքէն՝ պիլէթի աղաթը՝ թիւրքէ վէ
րոււմա վէ թալեանճա ետաթը ալը-
մամը քիւֆրէրլէ պիշարէ էննէպլի
սունաթըր, վէ օ՝ տէրէնէ եւիքսէք պա-
ղըրը քի՝ սէսի հէման Չընտան գարու-
սունա գատար վիսըր օլուր:

Խալք կիթտիքէ պիրիքիր, պի-
լէթի աղտընըն քիւֆր ու հապէսթիլի-
սանը քէսպի շիտտէթ էտէր, վէ նիհա-
յէթ կէմիճիլին պաշընա եումուրդ էն-
տիրտիլինտէ, կէմիճի՝ պիլէթ թէզկին
հընտա պուլունան ֆէնէրի պիլէթիլին
իւզէրինէ բարչալամաթ իւզըրէ տէմիր
բարմազըրը ալթար: Մէրգու պիլէթ-
նի պէօյիւք ատամ ես, պաղըրըն մու-
ալլէնթի իլէ կէմիճի թուլուլուր վէ
պիլէթի թամրուղունա հապս օլունուր:
200 քիշիտէն թէճավուր Եօլունուն
պէօյիւք գըսը խրիթիլեան օլտուղու
հալտէ՝ շու վուղուաթը այնէն կէօրիւր-
լէր. վէ մահպուս կէմիճիլի ճէպրէնա-
լըպ սալը վէրիլէր:

Վէ մէմուաթէ կէօրէ՝ թիմարէթ
նազըրը Մահմուտ փաշա հաղբէթէրինէ
թաղտիմ օլունաճագ իւզըն՝ մէրգու
պիլէթի աղաթը հազգընտա պիր իշթի-
քեանամէ թանղիմ ու թէպիլի իթմէք-
տէ պուլունմուշար տըր:

Շէր մէմուր թէրպիլիլի օլմալը ես՝
խուսուսի իլէ վաքօր մէմուրըրը հէմ
թէրպիլիլի վէ հէմտէ թահամիլիլի օլ-
մալըրիքէն էնմիշ իսկէլէսինտէքլ պի-
լէթի աղաթը, պիր հիմմէթ երիւղուն-
տէն օրատա պիլէթի թաեին պույ-
րուլմուշ սա՝ սայէի Շահանէտէ վիճու-
տի գալգմըջ օլան տէրէպէյի պարպալ-
լըրընա միւնթագիլ հալիտտէ պիլէ մէշ-
գիլին ունուլմամըջ օլունալ՝ պէօյէ պիր

ատէմին էլինէ Հասքէօյ վարօրլարը եօլ
ճուսու ասէթա պիր էսիր կիպի պսւ
լունտուղունա էյէր չի՝ Մտհմուտ բաշա
հազրէթլէրինին մալիւմաթը օլուրսա՝
եիրմի ս'նէլիք աղասը տըր ասէ յի բէք
տէ սիւքիւթ զթմէղլէր զանն էտէրիզ :

— Աէչէն ճուսա կիւնիւ սաաթ տօ
քուղ բառալէրինտէ Երան Շահը հազրէթ
լէրի Զրհը սիւֆայինի հիւմայիւնիւնտէն
Օրխանիցէ իլէ ճաֆէրիցէ նաման Ֆըրգա
թէնլէրինէ ազիմէթլէ սէյր ու թէմաշա
իթմիչ զէ պէնէր սէֆինէտէն չըգտըղլարն
տա՝ եիրմի պիր բարէ թօք էնտախտ օլուն
մուշ տուր :

— Թիմուր եօլու թարիխի իլէ՝ Ֆիլի
պէտէն զէ Ետիրնէտէն Տէրսաատէթէ կէ
լէն եօլճուլար թիմուր եօլու իտարէսիւնին
հէնուղ պիր սըրաեա կիրմէմիչ օլտուղու
նա տայիր թէչէքքի իթմէքտէն հայի տէյիլ
տիրլէր :

Գաթարլարն հարաքէթլէ միւլաար
լէթլէրի՝ մուգարրար օլան յաթին քեամի
լէն մուղայիրինտէ օլուպ՝ բէք չօք տէֆա
եօլճուլար սթասիօնլար էօնիւնտէ սաաթ
լարլա զէ կէճէլէրին աեազըն ալթընտա պէք
լէմէքտէն աճիղ յօլմուչար տըր :

Թաեին օլունան գաթարլար եօլճու
նուն զէ եիւքիւն քէսրէթինէ կէօլէ քիֆա
յէթ իթմէտէյի զէ բէք չօք տէֆալարտա
իւչիւնճիւ վալիօնլար պալըզ իսաիֆի կիպի
տօլու զէ եօլճունուն պու եիւզտէն տախի
մուազղաս օլտուղու հալտէ եինէ՝ իքի իւչ
վալիօն օլուն իլալէ օլունմամազտա տըր :

Հէլէ եիւք անպարնա կէլինճէ՝ եիւք
եէրին կիւն պէ կիւն չօղալմագտա օլտու
ղու սըրատա էօլլէ պիր եա իքի անպար
արապասը՝ տէրունիտէ ուեար՝ ույմազ
եիւքլէր իւթ իւթէ վաղ օլունմագտա՝
զէ պու ճիհէթլէ պիր թաղըմ մալլէր հէյէթ
տէն ու շէքլ ու էնտամտէն չըղըզ պօղուլ
մագտա օլտուղու զէ պու հալտէ պիլէ ա
րալըք արալըք՝ Եօլտան տախի չըղմագտա
պուլունտուղու սէօլլէնմէքտէ տիր :

— Պու կիճէ սաաթ իւչ բատտէլէրին
տէ Խալըճը օլունտա պիր՝ խանէտէն գու
հուր իտէն աթէչ էթրաֆընա սէրայէթ էթ
մէքսիղլին՝ Եանընտաքի տիկէր պիր խանէ
իլէ պէրապէր մուհէթէրչգ օլարագ պտասը
րըմը տըր :

— Պէչ եիւղ թօնօլէթա մատէն քէօ
միւրիւ համուլէսի իլէ Ալմանեա թարա
ֆընտան Տէր սաատէթէ կէլմէքտէ օլան պիր
Նօրվէճիս սէֆինէսի Միտիլի սուլարընտա
աթէչ ալարագ եանմըչ զէ ազ վաղըթ զար
ֆընտա դարք օլմուշ իտէտէ՝ օլ էանտաէ միւ

րուր իտէն պիր Ալման սէֆինէսի մուա
վէնէթի իլէ դարուտան զէ պիլ ճիւմէթա
յիֆէսի իսէլաս օլմուշ տուր :

— Պիր գաչ կիւնտէն պէրու Ստամ
պօլոս Պալըք բազարը ճիւլարընտա զըյէսի
եթմիչ բարայէ էլ էքմէյի կիպի խաս զէ
դայէթ չէչնիլի պիր նէվի էքմէք սաթըլմագ
տա տըր : Անլաչըլըա կէօրէ՝ մէգքիւր էք
մէք Ետիրնէտէ իյմալ օլունտագ թիմուր
եօլ թարիքի իլէ եէվիլլէ Տէր սաատէթէ
կէթիլլիմէքտէ իմիչ : Պու պէօլլէ օլտուղու
հալտէ՝ Ստամպօլ էքմէքճիլէրի իտարէ իտէ
մէտիլլէրի ճիհէթլէ թապիաթը իլէ պաշգա
պիր չարէյէ պսպաճագլար տըր :

— Մուսխարան ախլ օլունան մա
լիւմաթէ կէօրէ Երան Շահը հալլէթլէրի
եարընքի բազար կիւնիւ սաաթ օն գարար
լարընտա Սուլթանիցէ նամ վաքօրա բաքի
պէն Բօթի թարիքի իլէ Թէհրանա ազիմէթ
իտէճէք տիր :

Կէրէք Պապը Ալիճանիպինտէն մուա
յէթի Շահիլէրինէ թաեին օլունան զէ կէ
րէք Շահ հազրէթլէրի մուաեթիւնտէ՝ պու
լունան մէմուրուն զէ իւմէրա տախի Պապիլ
էամ վաքօրը հիւմաեունա բաքիպ օլարագ
Սուլթանիլէ իլէ իրֆագաթ իտէճէքլէր աիր
Պապը Ալի թարաֆընտան կիտէճէք մուա
եթ մէմուրարը՝ վաքօրը մէգքիւրլէ Բօ
թիտէն Տէր սաատէթէ ալտէթ իտէճէքլէր
տիր :

Երեքշաքթի օրուն Ծրագրոյ մէջ լուր
մը հրատարակուած էր, որպէս թէ՝ Պ. Ն.
անուն վարդապետ մը Որթագիւղ Յ. . .
անուն մէկու մը տունը կիւնալով գիշերը,
40 այսչափ ոսկի գողցած եւ հետեւեալ առ
տուն առած քալած է :

Հետեւեալ օրն ալ դարձեալ կարդա
ցինք թէ՝ 40 ոսկի գողնալը սուտ ըլլալով
միայն սէկ ոսկի մէկ մէճիտ եւ՝ մէկ ալ շա
պիկ ու զոյգ մը գուլպայ է կղեր յիշեալ
վարդապետին գողցածը :

Այս լուրը շատերուն պէս մեր ալ հե
տաքրքրութիւնն շարժելով յատկապէս ըս
տուգեցինք կղերութիւնն եւ հասկըցանք
որ արդարեւ յիշեալ վարդապետը Յ. . . ին
տունն հիւր դացած է, եւ թէ մէկ ոսկի
կորուստ մը պատահած է այդ տանը մէջ,
սակայն ոսկին գողցողն ոչ թէ վարդապետը՝
այլ նոյն տանը մէջ գտնուող մէկ լուսցա
րար (չամաչըճը) կիւն է եղեր, որ հարցա
քընտութեան ենթարկուելով, գողցած ոս

կին տիրոջը յանձներ է, հետեւաբար ալ
աեսակ գողութիւն մը յիշեալ վարդապետ
վերագրէն բացարձակ անիրաւութիւն մ'
մանանանդ օր այդ վարդապետը մէկ ոսկ
գողնալ զիջանելու չափ աղքատ մէկը չը
լալէ դատ, չապիկ մը եւ՝ գուլպայի մը գ
ղութիւնն ալ յայտնի է թէ գողութիւն ըս
ուելու համար նշանակութիւն չունի :

Չեմք գիտեր թէ՝ Ծրագրի ասանկ քէ
լէփիր լուրերը ու՛նկից ձեւը կը ձգէ. բայ
կիթ՝ Ծրագրի իր տուած սոյն լուրին սու
ըլլան ինքն ալ դիտնալով, յիշեալ վարպա
պետին նկատմամբ ունեցած ատելութիւն
գոհացընելու համար այդպիսի բան մը գը
րած է, այն ատեն խնդիրն կը փոխուի
բայց եւ այնպէս այդ ալ արդարաւէր ե
պարկեշտ մարդոց վայել գործ չէ :

Երէկ Ս. Պատրիարք Հայրն իր հեշ
տը ունենալով Գեր. Գեր. Թադէոս, Գը
րիգորիս, Բարթուղիմէոս, Ներսէս, Ես
րէն, Պետրոս, Մամբրէ՛ եպիսկոպոսնե
րըն, Արժ. Խորէն վարդապետ եւ վո
խանօրդ Տէր Հայրն, Վսեմ. Օտեան ե
Ալաբէկեան Սարգիս էֆէնտիւներն, նա
եւ Քարու քէհեասի էֆէնտիւն Պէյլէ
պէյի արքունական պալատը երթալով
Վեհ. Շահին գալուստը շնորհաւորեցի
յանուն Հայոց ազգին եւ մեծ պատու
ընդունուեցան :

Վ Ր Ի Պ Ա Կ
Լրագրոյս երկրորդ երեսը առաջը
սիւնակին վերջին եօթը տողերը հետեւեա
կերպով պէտք է կարդացուին :
«Երեսօխոսանաց ըսել թէ՝ դուք մըն ի
(քարու մանտալի) ներն էք, որ ո՛ր կողմսս
ուզեմք հոն կը դարձընեմք զձեզ, ասիկօնե
բացարձակապէս ըսել է թէ՝ մողղութիւն
արդարութիւն, իրաւունք չուկեր, այլապա
ւական է որ այս կամ այն անձը իր պա
տօնէն չը զրկուի կամ զրկուի :

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՅՕՐԷՆ ՏԵՐ ԼՐԱԳՐՈՅՆ
ՅԱԿՈԲ ԽԱՆՃԵԱՆ Յ. Գ. ՐԷԻՍԵԱՆ

ՃԵՄԻՑԵԹԻ ԻԼՄԻՑԵ ԹԱՊԻՍԱՆԵՍԻ